

اهمیت نقش ایرانیان خارج از کشور

مقدمه

ایرانیان مقیم خارج از کشور از ظرفیت‌های ویژه‌ای برخوردارند که لازم است از این سرمایه‌های مادی و معنوی به نحو مطلوب استفاده شود و لذا ارتباط گسترده‌تر با ایرانیان مقیم خارج از کشور و بسترسازی برای جذب مشارکت حداکثری آن‌ها بسیار حائز اهمیت می‌باشد.

برخلاف گذشته دور که مهاجرت به کشورهای خارجی تقریباً مختص قشر مرفه و متمول جامعه بود، در سنوات اخیر بسیاری از اقشار متوسط و ضعیف جامعه نیز در تکاپوی جلالی وطن هستند. بحران‌های اقتصادی و شرایط اجتماعی داخل ایران، تسهیل شرایط بین‌المللی، گسترش شبکه‌های اجتماعی و فضای مجازی و بالتبع تبادل سریع اطلاعات مهاجرتی و... میل ایرانیان به مهاجرت به کشورهای خارجی به ویژه اروپا و آمریکا را به طور چشمگیری تقویت نموده است. اگرچه آمار دقیقی از جامعه ایرانیان خارج نشین در دسترس نیست لکن آمارهای غیررسمی جمعیت این هموطنان را بالغ بر ۷ میلیون نفر اعلام می‌دارد.

در عین حال اغلب سایت‌ها، نشریات و رسانه‌ها، فضای مجازی، تبلیغات سطح شهر و... سرشار است از آگهی‌های مربوط به اخذ ویزای اقامت در کشورهای خارجی از طریق خرید ملک، ثبت شرکت سرمایه گذاری و... در حالیکه جهانیان بر جذب حداکثری سرمایه خارجی و تقویت اقتصاد داخلی تمرکز دارند، شوربختانه هموطنان ما در سایه بی‌اعتنایی مسئولان و مشکلات مختلف داخلی، برای انتقال ثروت خود به کشورهای خارجی از همدیگر سبقت می‌جویند و دولتمردان ما تقریباً کمترین واکنشی برای کنترل و پیشگیری از این معضل ملی نشان نمی‌دهند.

عوامل مهاجرت

آمار رو به رشد ایرانیان که هر روزه تحت عناوین دانشجویی، سرمایه‌گذاری، کاری، پناهندگی و... ترک وطن می‌کنند به حد نگران‌کننده‌ای رسیده است و در عین حال مسئولین کشور نسبت به خروج این سرمایه‌های انسانی از کشور بی‌اعتنا هستند که همان خسرو بزرگی است. پر واضح است که مهاجرت هموطنان به خارج از کشور، وابسته به متغیرهای متعدد سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و مذهبی است و قطعاً مستلزم دفع عوامل دافعه از چهره کشور و ارتقای جذابیت‌های زندگی در داخل کشور است. به عبارت ساده‌تر یک ایرانی که قصد مهاجرت دارد زمانی از تصمیم خود عدول می‌نماید و ماندن در ایران را بر مهاجرت به جهان مدرن، مرفه، آزاد و پر زرق و برق خارج ترجیح خواهد داد که ایران در همه زمینه‌های مذکور به استانداردهای اروپایی نزدیک شود یا حداقل نسبت به وضعیت فعلی تا حد چشمگیری ارتقا یابد. تفاوت و تغییر بنیادین در کشور دیده نشود قطعاً در بر همین پاشنه خواهد چرخید و حتی میل ایرانیان به مهاجرت آهنگ تندتری خواهد گرفت. در آن صورت نتیجه منطقی این تحلیل آن است که تا چند سال آینده جمعیت ایرانیان مقیم خارج از کشور به ۱۰ میلیون نفر نزدیک خواهد شد!

وظیفه حاکمیت در قبال پدیده مهاجرت

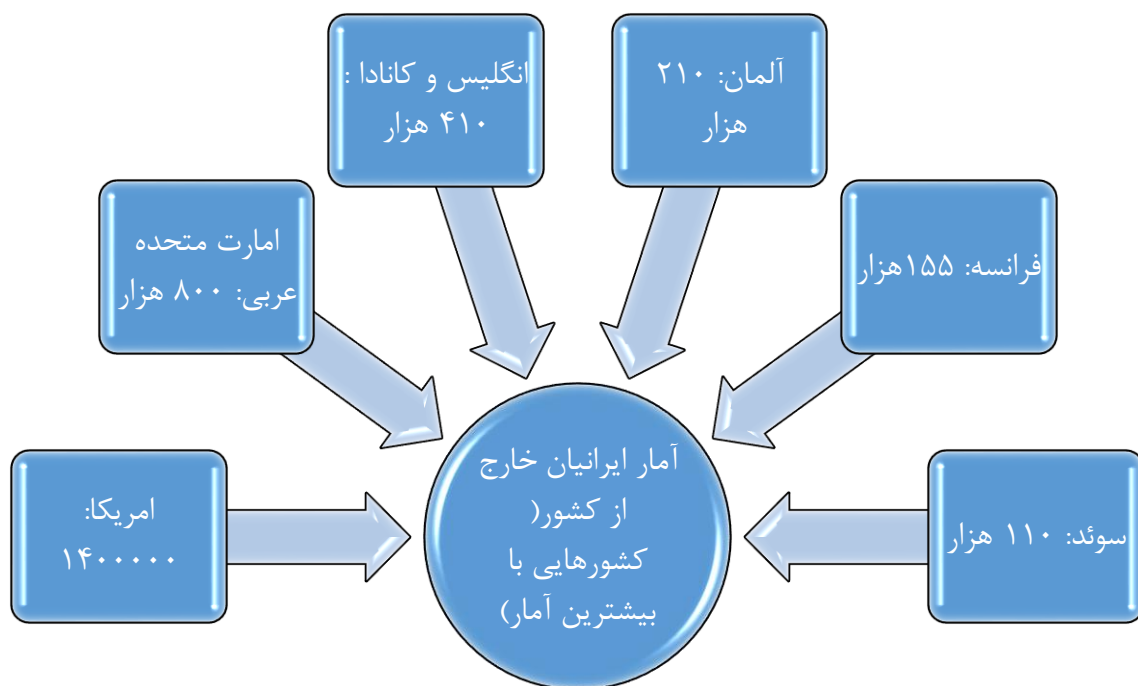
طبیعتاً دولت (در معنای حاکمیت) از حیث تصمیمات داخلی برای کنترل یا پیشگیری از مهاجرت، امکان انتخاب رویکردهای مختلفی دارد اما نسبت به جامعه عظیم ایرانیان خارج از کشور آنچه مهم و حیاتی به نظر

می‌رسد، ضرورت اقدامات مدیرانه و دقیق دولت در راستای برقراری ارتباط و سازماندهی این بخش از ملت ایران است. حضور پرشمار هموطنان در کشورهای خاصی از جهان یک ظرفیت و پتانسیل قوی ایجاد نموده است که کشور ما می‌تواند از این ظرفیت بهره‌ها جوید.

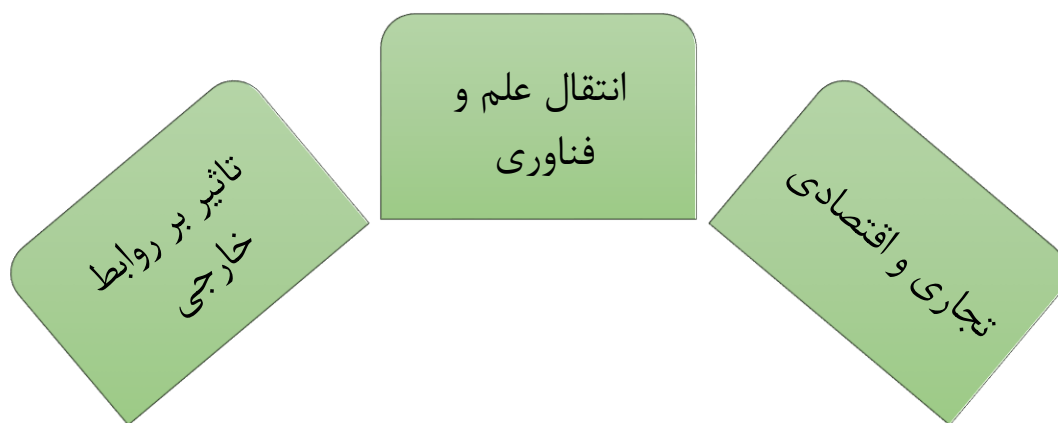
البته پر واضح است از آنجا که عامل و انگیزه اصلی مهاجرت بسیاری از ایرانیان مقیم کشورهای خارجی، مشکلات سیاسی، اجتماعی، دینی و غیره است، لذا ارتباط میان این گروه از مهاجرین ایرانی با حاکمیت آن هم در خارج از کشور قطعاً بدون چالش نیست. کاملاً قابل پیش بینی است که احتمالاً هیچ یک از طرفین این بحث تمایل به ارتباط یا حمایت طرف مقابل ندارند اما با اندکی سعه صدر و مسامحه منطقی و با استراتژی عاقلانه می‌توان با تمرکز بر وصف مشترک تمام مهاجرین ایرانی (که همانا ایرانی بودن آنهاست) اکثر آنها را زیر یک چتر اجتماعی خاص جمع نمود و هویت ایرانی و اشتراکات فرهنگی آنها را در کشور محل اقامت پررنگ‌تر و بازتر کرد. منظور از این مطلب اعمال سیاست‌ها و برنامه‌های داخلی دولت ایران بر ایرانیان مقیم خارج از کشور نیست چرا که این امر نه مقدور است و نه معقول. مقصود آنست که همانگونه که دولت برای مشارکت دادن ایرانیان خارج نشین در انتخابات و اخذ آرا آنها، صرف ملیت ایرانی آنها را برای رای دادن کافی میدانند، توقع آنست که در جهت پشتیبانی و سازماندهی مهاجران ایرانی نیز به حداقل بهانه‌ها و زمینه‌های ارتباط بسنده نماید و از ظرفیت حضور انبوه هموطنان ایرانی در کشورهای مهم جهان، در راستای مقاصد علمی، دانشگاهی، تجاری، صنعتی، توریسم، دیپلماتیک و... بهره‌گیری کند. با اندکی تسامح و گشاده رویی نظام سیاسی شرایط این ارتباط فراهم خواهد شد. زیرا جنس ارتباط دولت با ایرانیان خارج‌نشین باید متناسب با عرف حاکم بر آن کشور بوده و با نحوه گفتمان و ارتباط دولت با هموطنان داخل کشور متفاوت باشد و الا هرگز توفیقی به دست نخواهد آمد.

تعداد ایرانیان خارج از کشور و میزان سرمایه آنها

در حال حاضر بیش از ۷ میلیون ایرانی در خارج از کشور هستند و این ظرفیت می‌تواند در حمایت از کشور مورد استفاده قرار گیرد. سرمایه ایرانیان خارج از کشور بالغ بر ۲۴ هزار میلیارد دلار برآورد می‌شود که اگر حتی یک درصد آن وارد ایران شده و در عرصه‌های مختلف بکار گرفته شود می‌تواند تحول خوبی در اقتصاد ایجاد کند. در شرایطی که اقتصاد کشور دچار رکود و مشکلات جدی است باید بتوانیم از همه توان و ظرفیت داخلی و خارجی برای خروج از رکود استفاده کنیم که در این راستا می‌توانیم با معرفی اصولی و منطقی توانمندی‌ها این ارتباط را برقرار کنیم.

نقش راهبردی مهاجران برای کشور مادر

مهمترین دلایل عدم مشارکت اقتصادی و خیریه‌ای ایرانیان مقیم خارج از کشور

- شفاف نبودن عملکرد نهادهای داخلی
- عدم پاسخگویی در قبال منابع دریافتی
- عدم آشنایی با مراکز فعال در ایران
- عدم اعتماد و وضعیت نامناسب اقتصادی ایرانیان مقیم خارج

- آشنا نبودن با راه‌های ارتباط گیری با موسسات خیریه
- موظف دانستن دولت برای کمک به موسسات خیریه
- کمک به ایرانیان نیازمند خارج از کشور
- عدم تمایل شخصی

عدم مشارکت ایرانیان ساکن امریکای شمالی

- اطلاع‌رسانی و سایت‌های ایرانی به عنوان مانع جدی
- نگرش منفی

راه حل: کار بر روی نگرش سنجی و سعی بر اصلاح نگرش

اصلاح الگوهای ارتباط گیری با ایرانیان خارج از کشور

- ❖ اصلاح کانال‌های ارتباط
- ❖ اصلاح اثربخشی کانال‌های ارتباطی
- ❖ توجه به عوامل همگرایی و واگرایی مثل قومیت، درآمد، شغل، نگرش مذهبی، فرهنگی و سیاسی
- ❖ توجه به مولفه های کلان محیطی موثر مثل جمعیت و اقتصاد و

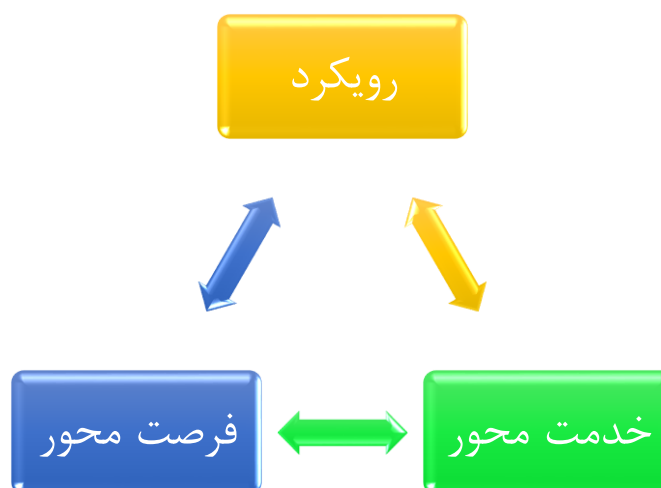
سایت‌های مورد توجه ایرانیان مقیم خارج از کشور

اینترنت	سایت‌های رسمی نهادهای مرتبط با امور ایرانیان	شورای ایرانیان خارج از کشور و وزارت خارجه	عالی‌ترین شبکه‌های اجتماعی و سایت‌های خبری	سایت‌های ایرانیان و تشکل‌های ایرانی	سایت‌های اقتصادی و رایزنی فرهنگی وزارت خارجه
کشورهای آسیایی کشورهای حاشیه خلیج فارس آمریکا و اروپا اقیانوسیه	اقیانوسیه اروپا حاشیه خلیج فارس آمریکای شمالی	کشورهای آمریکای شمالی	ایرانیان مقیم آمریکای شمالی	ایرانیان مقیم کشورهای اروپایی	ایرانیان مقیم حوزه خلیج فارس

چگونگی استفاده از ظرفیت ایرانیان مقیم خارج از کشور

❖ رویکرد

۱. **خدمت محور:** باید تمام حقوق ایرانیان خارج از کشور را احصاء و زمینه‌های دستیابی به این حقوق را برای آن‌ها فراهم کنیم.
۲. **فرصت محور:** رویکرد خدمت محور بر فرصت محور غالب است.

❖ روش

- تشکیل کارگروه ویژه ایرانیان در سفارتخانه‌ها
- برنامه‌ریزی برای تدوین قانون جامع ایرانیان خارج
- ارتقاء حمایت از ایرانیان خارج از کشور
- تسهیل تردد نخبگان ایرانی خارج از کشور
- رفع دغدغه‌های امنیتی آنها
- تقویت بانک‌های اطلاعاتی نخبگان
- به اشتراک‌گذاران اطلاعات آنها در میان کارگروه‌های مربوطه
- تقویت بهره‌گیری از توان نخبگان ایرانی در دوره‌های مشترک آموزشی و پژوهشی
- تخصیص اعتبار ویژه برای نخبگان
- سیاست‌گذاری در جهت تسهیل همکاری و ارتباطات علمی با نخبگان
- ظرفیت‌سازی فرهنگی دانشگاهی کشور جهت همکاری با نخبگان علمی مقیم خارج از کشور
- نهادینه کردن اشکال همکاری با نخبگان به شکل عملیاتی در دانشگاه‌ها و نهادهای آموزش عالی در ارتباط با نخبگان ایرانی خارج از کشور
- به‌کارگیری نخبگان به شکل مجازی

- نیازسنجی اولویت‌های علمی کشور
- بهره‌گیری از ظرفیت انجمن‌های علمی در تعامل با نخبگان
- بهره‌گیری از تجارب کشورهای دیگر در ارتباط با نخبگان
- امکان‌سنجی فضای حاکم جهانی در خصوص زبان و ادبیات فارسی
- تاکید بر اهمیت و تأثیر نقش نمایندگان و رایزنان فرهنگی در کشورهای دیگر
- لزوم تبدیل دانش به صنعت و تربیت نیروی انسانی ماهر برای اجرایی‌سازی ایده‌های نخبگان
- تسهیل و گسترش دسترسی ایرانیان خارج از کشور به خدمات کنسولی
- سرمایه‌گذاری و حضور ایرانیان مقیم خارج از کشور در اجرای طرح‌ها مختلف
- دعوت از ایرانیان مقیم خارج از کشور و برگزاری تورهایی ویژه آشنایی با دستاوردهای اقتصادی و اجتماعی کشور
- استفاده از حضور پررنگ ایرانیان مقیم سایر کشورها در انتخابات ریاست جمهوری
- معرفی استعدادها، توانمندی‌های صنعتی، تولیدی، کشاورزی و هنری و نیز ظرفیتهای سرمایه‌گذاری در داخل کشور برای ایرانیان مقیم خارج از کشور
- شناسایی ظرفیت‌ها و توانمندی‌های ایرانیان مقیم خارج از کشور در توسعه صادرات کالا و

خدمات

۱. استفاده از ظرفیت فروشگاه‌های زنجیره‌ای در معرفی محصولات صادراتی ایران
۲. همکاری در ایجاد دفاتر و شرکت‌های خدمات بازاریابی در کشورهای محل اقامت
۳. همکاری و انجام فعالیت‌های تبلیغاتی و توسعه و ترویج نام نشان تجاری (برند) در حوزه صادرات
۴. همکاری و مشارکت در ایجاد مراکز تجاری ایران در کشورهای محل اقامت
۵. همکاری و مشارکت در ایجاد دفاتر نمایندگی و فروش خارج از کشور
۶. ارائه خدمات اطلاع‌رسانی از آخرین فرصت‌های تجاری در حوزه صادرات کالا و خدمات در کشور محل اقامت
۷. همکاری و مشارکت در ایجاد مراکز تجاری ایران در خارج از کشور
۸. مشارکت در برگزاری و یا حضور در نمایشگاه‌های خارج از کشور
۹. مشارکت در اعزام و پذیرش هیات‌های تجاری، بازرگانی و سرمایه‌گذاری
۱۰. انجام طرح‌های مطالعاتی و تحقیقات بازار در کشور محل اقامت
۱۱. ارائه خدمات مشاوره‌ای در حوزه اطلاعات بازار شامل آخرین قوانین و مقررات، رقبا، مناقصات، بازاریابی، سرمایه‌گذاری، بیمه، بانک ... در خارج از کشور

نتیجه‌گیری

برخوردارای ایرانیان خارج از کشور از مدارج علمی و فرهنگی بالا و دلبستگی شدید آنها به وطن از جمله فرصت‌های تعامل این هم‌وطنان با کشور به شمار می‌آیند. برقراری این تعامل دو سویه منوط به وجود اعتماد و ایجاد بسترهای قانونی و حمایتی از سوی دولت، مجلس و قوه قضائیه است و نباید به ایرانیان خارج از کشور نگاه ابزاری داشت بلکه آنها فرصتی برای گسترش فرهنگ و تمدن ایرانی اسلامی در سراسر جهان هستند. تعداد

و تکثر دستگاههای متولی ایرانیان خارج از کشور و فقدان اطلاعات دقیق از تعداد، توانمندیها و پراکندگی ایرانیان خارج از کشور در جهان از جمله موانع بهره گیری از ظرفیت ایرانیان خارج از کشور در عرصه دیپلماسی عمومی است. باید فرصت ها را مغتنم دانست، نسل سوم و چهارم ایرانیان خارج از کشور به شکل نگران کننده ای از هویت و فرهنگ ایرانی اسلامی فاصله گرفته و حتی زبان فارسی را یاد ندارند. این در حالی است که غرب با تمام ابزار رسانه ای و ظرفیت های دیپلماسی عمومی خود علیه ایران، فرهنگ، تمدن و باورهای ملی و مذهبی ما را مورد سم پاشی و تبلیغات غیر واقعی قرار داده است.

باید از هنرمندان، اساتید دانشگاهی خارج از کشور و ظرفیت های آنان برای بازسازی اعتماد بهره گرفت و همزمان با آن شبکه های اجتماعی گوناگون نظیر اینستاگرام، تلگرام، واتساب، توییتر و ... را برای برقراری تعامل با مخاطبان مورد استفاده قرار داد. با توجه به موفقیت ها و پیشرفت های نسبی ایران در زمینه مقابله با کرونا و نقش آن در انسجام ملی، باید با بهره گیری از نظرات نخبگان داخل و خارج از کشور به مسئله انسجام پس از کرونا پرداخت تا موفقیت ایران به عنوان یک کشور تاثیر گذار همچنان ارتقاء یابد. باید برای همه فارسی زبانان ساکن در کشورهای مختلف برنامه های مناسب تولید کرد و نمادهای مشترک این تمدن کهن را به نمایش گذاشت. تعامل بیشتر و موثرتر با ایرانیان خارج از کشور ضروری است، اعتماد سازی اولویت اصلی است و باید مولفه های انسجام ساز در دستور کار قرار گیرد. بهره گیری از رویکرد علمی و تخصصی در تعامل با ایرانیان خارج از کشور مهم است و استفاده از ظرفیت نخبگان ایرانی مقیم خارج امری ضروری است. دستگاههای مختلف در امور ایرانیان خارج از کشور نباید بصورت جزیره ای عمل کنند. همچنین تولید برنامه شبکه های جهانی باید مبتنی بر ذائقه واقعی ایرانیان خارج از کشور و بویژه نسل سوم و چهارم باشد.

به عبارت دیگر همانگونه که نمی توان یکی از استان های کشور را نادیده گرفت، نمی توان بخش بزرگی از هموطنان را که جمعیت آنها از جمعیت برخی کشورهای همسایه نیز بیشتر است، بصرف اقامت در آنسوی مرزها نادیده گرفت. وانگهی پرداختن به امور ایرانیان خارج نشین، نه فقط برای حاکمیت یک وظیفه است بلکه در واقع امری یک فرصت است؛ زیرا حضور پرشمار هموطنان در کشورهای خاصی از جهان یک ظرفیت و پتانسیل قوی ایجاد نموده است که کشور ما می تواند از این ظرفیت بهره ها جوید. در جهانی که کشورها برای گسترش نفوذ خود در یک کشور یا منطقه خاص هزینه ها و ریسک های مختلفی را متحمل می شوند اقامت انبوه هموطنان در کشورهای میزبان قطعاً یکی از بهترین و موثرترین مولفه های گسترش ارتباط ایران با کشور های مذکور است.